

BÉCSI POSTA

A BORNEMISZA PÉTER TÁRSASÁG KULTURÁLIS ÉRTESÍTŐJE
Új sorozat, VIII. évfolyam, 5. (61.) szám
Bécs, 2013 május

Szabó Zsolt

A politikus Kós Károly példája

Azt hiszem, van valami jelképes erejű abban, hogy 1989-ben az élőlánc Tőkés László parókiája körül Kós Károly szülővárosában, Temesvárott, születése napján, december 16-án adta meg a jelt a különböző nyelvű, de akkor még néma tömegnek az embertelen hatalommal való szembeszegüléshez, az új korszak kezdetét jelentő felkeléshez Romániában. S mert az új korszak merőben új helyzetet teremtett az előzőhöz viszonyítva, tanulságos felidézni a múlt századi történelmünkben egy szintén gyökeresen új korszak kezdetét, amelyben a politikus Kós Károly ereje teljében, pályája csúcán álló művészként válaszolt kora kihívására: mozgatója, vezetője, programadója lesz a kisebbségi sorba került romániai magyarságnak.

Születésének százharminc éves évfordulójához közeledve ez a mostani megemlékezés megkésett tiszteletadás is egyben, hiszen harminc esztendeje a készülődő centenáriumi ünnepeket letiltotta a hatalom, évekig még a nevet sem volt szabad odahaza leírni. Még haló porában is félték tőle, szellemétől, példaértékű munkásságától. Hiszen szűkebb pátriánkban a határok átrajzolása következtében magára maradt nemzeti közösségünknek vált szervezőjévé.

1918 karácsonyára Budapestről hazautazik Kós Károly családjához Sztánára. A december 24-én először megjelenő kolozsvári napilap, a Keleti Újság szalagcíme fogadta a bevonuló román királyi hadsereget: „Fehér zászlókkal állunk előtted ismeretlen végzet”. Az új lapból élelmes üzletemberek és jó tollú újságírók rövidesen nagy hatású országos napilapot szerveznek, amely a radikális polgári értelmiség szócsöve lesz. A szerkesztőségbe Szentimrei Jenő hívja meg, s rövidesen egyik hangadójává válik a passzív ellenállást bíráló táborának. Különösen az 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződés után egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a konzervatív politikusok meghirdette passzív rezisztencia az új államhatalommal szemben egyet jelent a tétlenséggel, az elsorvadással, hiszen az élet igenis megy tovább, alkalmazkodni kell az új helyzethez, be kell kapcsolódni Románia politikai életébe, a békés, építő munka a romániai magyarság megmaradásának egyetlen járható útja.

A szerkesztőségi viták és baráti beszélgetések eredménye az 1921. január 23-án megjelent *Kiáltó szó. A magyarság útja. A politikai aktivitás rendszere* című röpirat, amelyet Paál Árpáddal és Zágoni Istvánnal közösen írt.

„Elég a passzivitásból... Kiáltom a jelszót: építenünk kell, szervezkedjünk hát a munkára. Kiáltom a célt: a magyarság nemzeti autonómiája.”

Ma, jó kilencven esztendő múltán is időszerű e program. A romániai magyar politikai szervezetek programjukban legfennebb annyit finomítottak rajta, hogy a három szintű: a személyi, az öngazgatási és a területi autonómia eszköz kell hogy legyen nemzeti közösségünk identitásának megőrzéséhez.

Nemcsak elméletben, de gyakorlatban, a pártszervezés fáradságos munkáját is vállalva szervezi meg Kós Károly még 1921-ben a kalotaszegi magyarságot, létrehozza az Erdélyi Néppártot, amely az időközben megszerveződött Nemzeti Párttal 1922 decemberében egyesült, s az Országos Magyar Párt vezetőségében még helyet kapott Kós, Paál és Zágoni is. A lényegesen nagyobb gazdasági erővel rendelkező, a birtokosok és

A tartalomból:

MEGHÍVÓ:
Szabó Zsolt: "Kós Károly az építész és író"
(vetített képes előadás)
június 2, 17:30
(3. oldal)

Kós Károly "az égő lármafa"
(Interjú Sas Péter művelődés-
történésszel)
(4. oldal)

100 esztendővel ezelőtt írták:
LENGYEL GÉZA:
Bismarck és Andrássy
(5.-6. oldal)

GYERMEKEK OLDALA:
MÓRICZ ZSIGMOND
A király és a csuklás
(7. oldal)

FIGYELŐ:
előzetes,
kiállítás,
koncertek,
impresszum
(8. oldal)

.....
 az egyházak támogatását is élvező konzervatív irányzat viszont fokozatosan elszigetelte őket, s az 1924-es brassói nagygyűlésen végleg kibuktatták a néppártiakat a vezetőségéből.

Az örökmozgó, tevékeny Kós új területet talál szervező, közösségépítő tehetségének: még 1924-ben létrehozta az Erdélyi Szépművészeti Céhet, amely nemcsak könyvkiadó lett, de a két év múlva Marosvécsen megalakult Helikon írói társasággal s a megjelenő *Erdélyi Helikon* című lappal a romániai magyarságnak legfontosabb kulturális intézményévé vált a két világháború közötti korszakban.

Miután 1944-ben a front áthaladásakor nádasi garázda elemek feldúlták és kifosztották szatmári otthonát, családjával Kolozsvárra húzódott. Október 23-án a Magyar Dolgozók Szövetségének alakuló gyűlésén elnöki megnyitó beszédében újra hitet tett demokratikus elvei mellett, s mert erre volt a legnagyobb szükség, ismét részt vállalt a politikai életben, a Magyar Népi Szövetség országos vezetőségében tevékenykedve a demokratikus kibontakozásért. 1946–48 között képviselői mandátumot is vállalt a parlamentben. Aztán visszavonult, előbb a kolozsvári magyar mezőgazdasági akadémia katedrájára, majd 1952-ben nyugdíjba ment. A harmadik újrakezdés nem fért bele hosszú munkás életébe. Ez már a mi nemzedékünk dolga lett volna.

Vajon meg kell-e még érnünk egy újabb, egy igazi kezdést? Vagy minden nemzedéknek meg kell vívnia a maga szélmalomharcát?

Indulásakor a lap felelős szerkesztője Korda István, majd 1953 után Kisbenke György, nevüket azonban az impresszum nem tüntette fel. Ezt a kezdeti időszakot az akkor még *Művelődési Útmutó*nak nevezett lap életében a napi időszerűségű "irányító" cikkek mellett a túlhajtott, erőszakolt osztályharc, a kulákok "leleplezése" jellemezte, bár ugyanekkor jelent meg olyan emlékezetes riportsorozat is, mely élesen bírálta az erdélyi műemlék-kastélyok bűnös elhanyagolását. A lap igyekezett tágitani olvasóinak érdeklődését a klasszikus magyar irodalmi hagyományok és az élő erdélyi magyar irodalom alkotásai felé. Versek közt benne Szabédi László, Szemlér Ferenc, Gellért Sándor, Létay Lajos, Szász János, Páskándi Géza, Kányádi Sándor és Majtényi Erik, aki főmunkatárs is. Korlátai ellenére foglalkozott a *Művelődési Útmutó* a kortárs magyarországi irodalommal: Illyés Gyulától, Benjámin Lászlótól közölt verseket, jelenkori magyarországi drámákat juttatott el a műkedvelőkhöz. Egyben egyfelvonásosok írására serkentette az erdélyi magyar írókat, Marosi Ildikó pedig rendezői tanácsokkal segítette fellendíteni az erdélyi magyar műkedvelő színjátszást.

A 60-as évek eleje a már *Művelődés* nevet viselő lap beszűkülésének időszaka. A tizenöt tagú szerkesztő bizottságnak egyetlen magyar tagja volt, Szemlér Ferenc. Ritkábban jelentkezett versekkel, cikkekkel Majtényi Erik, Hervay Gizella, Farkas Árpád, néha-néha Sütő András – egy ízben a zenei anyanyelv fontosságáról ír –, az anyagok többsége azonban románból készült fordítás. Móricz Zsigmond halálának negyedszázados évfordulójáról ugyan megemlékezett a *Művelődés*, de Veres Péter csak azért kapott szót, mert esszéjében a román Panait Istrati műveit méltatta. Fordulópont 1968, amikor a romániai magyarság művelődési, irodalmi és közéletének megpezdülése keretében a *Művelődés* is kilép elszigeteltségéből. 1969 elejétől tényleges vezetője V. András János író és műfordító.

Tisztelt olvasónk!

Lapszámunkhoz ezúttal csekket is mellékelünk, azzal a kéréssel, hogy lehetőségei szerint támogassa a Bornemisza Péter Társaság művelődési-irodalmi munkáját, valamint a Bécsi Posta megjelentetését.

Amennyiben hozzájárulását csekk helyett inkább elektronikus úton kívánja eljuttatni, kérjük, az alábbi adatokat használja:

EmpfängerIn: Peter Bornemisza Gesellschaft

Bankverbindung: Creditanstalt Bankverein, A-1011 Wien, Schottengasse 6

BLZ: 11000 Konto Nr. 00207578600

IBAN: AT581100000207578600

SWIFT (BIC): BKAUATWW

Az Ön neve + "Spende"

Hozzájárulását előre is köszönjük!

Tisztelettel:

Décsi-Szente Zsuzsa, a BPT pénztárosa.

MEGHÍVÓ

a Bornemisza Péter Társaság júniusi rendezvényére

Meghívottunk:

Dr. Szabó Zsolt

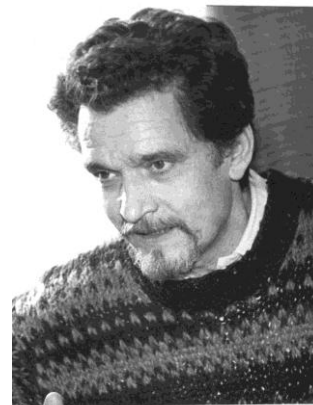
irodalomtörténész, szerkesztő

" Kós Károly az építész és író "

130 éve született Kós Károly

2013. június 2.-án, vasárnap, d.u. 17:30 órakor
Az előadás helyszíne: Bécs 6., Capistrangasse 2/15

Szabó Zsolt (Kolozsvár, 1946. máj. 29.) – irodalomtörténész, szerkesztő, Szabó Gyula és Szentimrei Judit fia, testvérei: Bálint (1944), Bojta (1947) és Gyula (1951). Középiskoláit szülővárosában, a Brassai Sámuel Középiskolában végezte (1964), majd a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen szerzett magyar nyelv- és irodalom szakos tanári diplomát (1969). 1969–75 között a *Jóbarát* című gyermeklap területi tudósítója volt kolozsvári központtal, majd a kolozsvári Megyei Könyvtárban könyvtáros, 1981–91 között a Kriterion Könyvkiadó kolozsvári szerkesztőségében főképp a néprajzi kiadványok szerkesztője. 1976–96 között az Erdélyi Magyar Szótörténeti Társaság szerkesztő munkatársa. 1991-től a *Művelődésnek* és a kiadásában megjelent könyveknek a főszerkesztője, 1995-től emellett a nagyváradi Ady Endre Sajtókollégium óraadó tanára, majd 1998-tól a BBTE Politika-, Közigazgatás- és Kommunikációtudományi Kara Újságírói Tanszékének adjunktusa, 2003-tól docense. 2005-ben tagozatvezetőként megszervezte a magyar magiszteri képzést. 2012 márciusától nyugdíjas, szerződéses tovább dolgozó tanár.

Közművelődési, sajtótörténeti cikkei, tanulmányai a hazai és magyarországi lapokban (*Igaz Szó, Kalotaszeg, Korunk, Könyvesház, Művelődés, NYIRK, Régi (J)Óvilág, Romániai Magyar Sajtó, Székelyföld, Hungarológiai Közlemények, Könyv és Nevelés, Magyar Napló, Nyelvünk és Kultúránk, Studia Folclorica et Ethnografica, Új Írás*) jelentek meg. Alapítója a Brassais Véndiák Alapítványnak (1990), a Kolozsvári Művelődés Egyesületnek (1991), 1997 óta elnöke a Szentimrei Alapítványnak, amelynek keretében 2004-től szervezi a Sztánai Napokat, s gondozza az ott elhangzott előadásokból összeállított *Sztánai Füzetek* sorozatot (1. *Sztánai napok – 2004. Sztána–Kolozsvár, 2004*; 2. Janitsek Jenő: *Sztána története és névanyaga. Uo. 2005*; 3. *Sztánai napok – 2005. Uo. 2006*; 5. Buzás Pál: *Kalotaszegi irodalmi breviárium. Uo. 2008*; 6. Buzás Pál: *Kalotaszegi kötődések. (uo., 2009)*; 7. Fekete Károly: *Hatvan év Kalotaszegen. Uo., 2009*; 8. Szentimrei Jenő: *Városunk és más elbeszélések. Uo., 2009*; 9. Buzás Pál: *Bánffyhunyard és vidéke. Uo., 2010*; 10. Benedek Elek: *Erdélyi Sors. Uo., 2010*; 11. Fekete Károly: *A nemzet napszámosa voltam Kalotaszegen. Uo., 2013*.)

Önálló kötetei: *Intézményteremtő törekvések. Szentimrei Jenő irodalomszervező tevékenysége. Sztána–Kv. 2006* (Sztánai Füzetek 4.), *Benedek Elek. Barót 2010*.

Sajtó alá rendezte és bevezető tanulmánnyal, jegyzetekkel látta el *Benedek Elek irodalmi levelezése (1921–1929)*. I–IV. kötetét (Buk. 1979, 1984, 1991, Kv. 2002) és *A kolozsvári Vasárnap és Vasárnapi Újság 1921–1925 c. antológiát* (Kv. 2006).

Szerkesztésében megjelent könyvek: Benedek Elek: *Öcsike és az özike* (Buk. 1989); Szentimrei Jenő *Verses magyar krónika* (Sepsiszentgyörgy 1992); *Isten kezében. Válogatott versek* (uo. 1992); *Újságíró Évkönyv 1995* (Kv. 1995); *Újságíró Évkönyv 1997*. (Mv. 1997); Szentimrei Jenő *Hajlékot kereső Thália* (Kézdivásárhely 1997); *Szilágysági magyarok* (tanulmányok, Buk.–Kv. 1999); Szentimrei Jenő – Kós Károly: *Kalácsa kalendárium az 1925-ös esztendőre* (Kv. 1998); *A közművelődés szolgálatában* (uo. 1998); *A közművelődés szűkülő (t)erei* (uo. 1999); *Kettős tükörben. Im Doppelspiegel* (uo. 1999); *A kibontakozás ígérete* (uo. 2000); *Kisajátított közművelődés* (uo. 2001); *Balázs Ferenc száz éve* (uo. 2001); Szentimrei Jenő *Ferenc tekintetes úr* (Sepsiszentgyörgy–Kv. 2001); *Művelődés galéria* (Kv. 2002); *Közművelődés, de minek?* (uo. 2003); *Kossuth Lajos üzenete* (Sepsiszentgyörgy–Kv. 2003); *Szivárvány havasán. Kórustár* (Kv. 2004); *Kezdetben volt a ritmus. Gitáriskola* (Kv. 2005); *Játékszín. Egyfelvonásosok* (uo. 2006); *Tréfás és csúfolódó erdélyi népköltészet* (Bp. 2006); *Aranyosszék a változó időben* (Keszeg Vilmosossal, Kv. 2006); *Az Erdélyi Mezőség* (Kv. 2007); Kazinczy Ferenc: *Erdélyi levelek* (Kv. 2008); *Kalotaszeg antológia (1890–1891)* Kv. 2012; Fekete Albert: *Az erdélyi kertművészet. Szamos menti kastélykertek* (Kv 2012) stb.

Kós Károly "az égő lármafa"

Interjú Sas Péter művelődéstörténésszel, az MTA irodalomtudományi intézetének kutatójával, az általa szerkesztett és a Pallas-Akadémia könyvkiadó gondozásában 2009.-ben megjelentetett Kós Károly Képeskönyv című művészalbumról (részletek).

– *Melyik volt az a területe Kós életművének, amelynek bemutatása mélyebb kutatást igényelt, és amelyről eddig keveset vagy egyáltalán nem tudott a szakirodalom?*

– Ő mindenekelőtt építésznek tekintette és vallotta önmagát. Most talán az egyéb területeken végzett munkássága is jobban feldolgozva állhat előttünk. Én politikusi munkálkodásának bemutatását tartottam a legnehezebb feladatnak, amelyben még mindig vannak fehér foltok. Itt a Magyar Népi Szövetségben való képviselőségére és az úgynevezett Kalotaszegi Köztársaság elképzelésére gondolok, amelyről soha nem írt, és senkinek sem beszélt. Képben való gondolkodásmódja miatt és visszaemlékezések alapján nemcsak gondolható, tudható is, hogy megtervezte annak az elképzelt független államocskának a címerét, a lobogóját, a pénzét, de ezek közül még egy sem került elő. Bizonyos vagyok benne, hogy valahol lappang ezekből, de ilyenkor mindig az a legnehezebb feladat a jelenlegi tulajdonos részéről, ha számot kell adnia arról, honnan van féltve őrzött kincse. A most megjelent kötetben vannak olyan képek, illusztrációk, amelyek korábban még nem jelentek meg, és ilyen szempontból újdonságnak tekinthetők.

– *Építészeti tevékenységét tekintve Kóst tehetséges műépítésznek túzték zászlójukra. Ön hogy látja, miben kellene követniük a mestert, és hogyan lehetséges azt egyeztetniük a 21. századi igényekkel?*

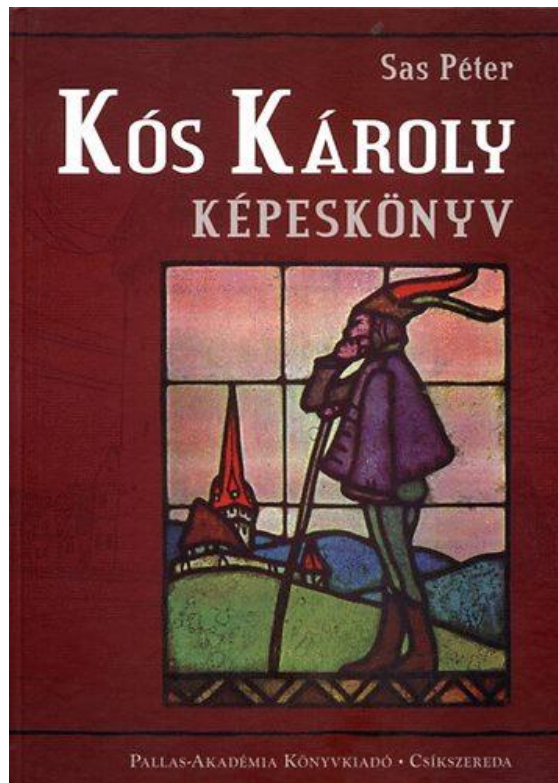
– Talán ez a legnehezebb kérdés. Már a kivitelezést illetően. Ha Kós Károly nyomdokában a népi építészetben gyökerező nemzeti építészeti formakincs elemeiből akar egy mai építész merítkezni, ahhoz elsősorban megfelelő környezetre van szüksége, hogy bemutathassa a tervezett házat. Ez családi ház esetében egyre nehezebb vállalkozás, nemcsak a költségigényesség miatt, de mind kevesebb az erre alkalmas zöldövezet. Ha a modern igényeknek is meg akar felelni, akkor lakópark jellegű épületegyüttesben kellene gondolkodnia, mint ahogyan Kós Károly tette a kispesti munkás- és tisztviselő-, közismert nevén a Wekerle-telep esetében. Budapesti tervezése ma is használható, közkedvelt, és emellett művészi hatást

kelt. A mai, modern követelményeknek ugyancsak megfelelhetne az ő építészeti elképzeléseit tükröző épületegyüttes, ami külsőleg egy, a madáchi falanszterre emlékeztető elsekélyesedett ízléstelenséggel szemben egy történelmi folyamatba illeszkedő életszemléletet tükröző családi otthont jeleníthet meg, belülről pedig elláthatná a legkorszerűbb berendezésekkel.

– *Kötetében arra is rávilágít, hogy a társzművészetek – és nem csak azok, amelyekben Kós egyaránt maradandót alkotott – így egybefűszülve rajzolja meg igazán a jellemét. Milyenek ismerte meg Kós Károlyt?*

– Ez lesz a legrövidebb, de talán legfontosabb válaszom. Mindenfajta aktualizálás nélkül mondhatom, hogy senki ne érezhesse célzásnak, számomra Kós Károly a hűség embere, ennek a fogalomnak a szinonimája. Ragaszkodó szeretetét számtalanszor megvallotta szóval és tettel szülőföldje meg történelmi alapokon nyugvó elvei iránt. Most nem is rá, hanem egyik író és kultúrmunkás kollégájára hivatkozom, aki így írt róla: „Kós Károly az égő lármafa, mellyel a nagy nép-veszélyt eleink jelezték, ő a véres kard, mely emberölés helyett földet túr és Attila fapalotáját építi, a regös, ki nyakába hulló hajjal, könnyezve beszél a két fekete holló énekét. Bőre csontra

száradt a sok belső gondtól és turáni feje, kelevéz karjai mindig nyugtalanok, egyik szeme a Szent Annató, másik szöme a Gyilkos-tó, folyton örvénylenek, minden szava keleti ornamentals, mellyel életünket díszíti és otthon, a sztánai setét hegyekre önerejével emelt hajlékában hosszú pávatoll fényűzően legyezi az arcára kiült alkotó tüzet. Idegen, gazdag országok úgy megtöltenék zsebeit arannyal, hogy mozdulni se bírjon közülök, és munkáiért felállással szavaznának köszöneteket, az országházban, papok templomaikért orémuszba foglalják a nevét, régi, fiatalon a magasba szállott dicsősége és a művész-zseni karrierje a halhatatlanságig szállana; de ő tapodtat sem lép közülünk, és azért maradt szegénynek, hogy hú maradhasson szegény édesanyánkhöz, kicsi Erdélyhez." Ennél nagyobb elismerést nem kaphatott volna Nyíró Józseftől, pedig ő még Jézuson is kapott igazánivalót.

Száz esztendővel ezelőtt írták

Lengyel Géza

Bismarck és Andrássy
(Halász Imre könyvéről)

Külpolitikai problémák a mai fiatalabb nemzedéket alig izgatták és alig is érdekelték. Nagyon közel állott, éveken keresztül, a nagyképűség kényelmetlen és veszedelmes vádjához, aki azzal mert foglalkozni, mit csinál Németország és Anglia, Oroszország és Franciaország és mi történik a Balkánon. Az elmúlt nyár óta aztán külpolitikuskok vagyunk mindnyájan. Ha nem értettük meg, miért kell törődnünk azzal, miféle új államok keletkeznek határainkon kívül, megértettük a magunk fegyveres készülődését, megértettük a háborúba menés fekete lehetőségét, tudomásul kellett vennünk, hogy mihelyt a szomszéd népek verekednek, tartalékos barátaink egymás után kapják a behívókat s mennek Zimony és Cattaro felé, aztán mennek Galíciába. Szemléltető oktatás történt itt a világpolitikáról. Van-e még, aki ne tudná az abcét: a Balkán forrong, tehát készen kell állni a közbelépésre, készen is állanánk, közbe is lépnénk, ha nem tartana sakkban bennünket Oroszország, s minden attól függ, minden délre vonatkozó külső követelésünk teljesítése azon múlik, vajon ez az északi hatalom az ellen-közbelépést lehetségesnek vagy érdemesnek tartja-e?

Ha aztán Délről is hazabocsátják a tartalékosokat, ez az informáltság és ez az érdeklődés újra megszűnik. Természet-szerűen. Magyarország nem helyezkedett belé a nagy válságba, nem tisztázta benne a maga érdekeit, egyszerűen elfogadta az adott helyzetet, szokott fatalizmusával. Lehet számunkra hasznos a balkáni előrenyomulás, lehet veszedelmes: még csak egy terjedelmesebb publicisztikai munka sem igyekezett az argumentumokat rendezni. A tiltakozás, mely minden expanzív kísérlet ellen elég sűrűen s a nagy tömegek hangulatára elég jellemzően hangzott el, ha nem is alapult a dolgok tökéletes ismeretén, legalább természetes volt: forrása a legközvetlenebb, legérthetőbb önzés, az életfenntartás ösztöne. Viszont a harci szöveg, az álsnejdigség vagy a köteles lojalitás megnyilatkozásai üresen kongottak és fülsértően hamisak voltak.

Soha külső bonyodalomban tájékoztatlanabbul Magyarország nem állott. Aki ezekben a napokban foggatta Halász Imre újabb nagy könyvét, a *Nyugat*-ban

tanulmányonként megjelent, s most Bismarck és Andrássy címen könyvvé kiegészített nagy essayt, annak irigykedve kellett visszagondolnia arra az időre, mikor ugyancsak megváltozott a térkép, mégpedig a nyugati, a kultúra élén haladó világ térképe változott meg, s e felfordulás közepett nemcsak a vezető magyar politikuskoknak, de magának a tömegnek is kialakult, megszilárdult ma is helyesnek ismert feltevéseken nyugvó véleménye volt. Akik például a porosz-francia háborúban magyar részről Ausztria közbelépését óhajtották, s e közbelépés nyomán inkább a vereséget, semmint a sikert: lehetek fantaszták, de fantáziájuk légváltait kiépítették. Éppily tisztán állott Andrássy a felelős, a kormányzó politikus előtt a semlegesség szüksége, oka és várható következménye. Mind a két tábor igyekezett a közvéleményt tájékoztatni. És ebben az információban a guvernementális politika nem maradt a monarchikus érdekeknek ma szokásos értelmetlen emlegetésénél, hanem volt bátorsága minden lehetőséget magyar beállításban megmutatni. A poroszokat esetleg megverhették volna. De arra az esetre, ha győznek a semlegességi politika magyar irányítói tisztázták a helyzetet, és úgy tudták, ahogyan bekövetkezett.

Külpolitikai informáltság?

Nem. Még külpolitikai hangulatnak is alig találjuk nyomát. Nem áhítozunk ugyan a sörszagú kispolgári kardcsörtetés után, mely olykor Bécsből idehallatszik, de bizonyos, hogy kivált olyan bonyolult és nehéz kérdéseknél, amilyen ez az albán-olasz-montenegrói, valamilyen hangulat csak egy külügyi hivatal körül fejlődhet ki, ott, ahol legalább látni egyet-mást, szavakat lehet elfogni, elejtett megjegyzésekből mondatokat rekonstruálni, arcokról olvasni. Külpolitika nincs apró titkok, hazugságok, pletykák nélkül. S nálunk még külpolitikai pletykák sincsenek.

A különbség a Bismarck-Andrássy-idők s a mostaniak között nem utolsó sorban az, hogy a külügyminiszter, ki nem csupán egyszerűen magyar volt - gróf Berchtold is magyar -, hanem a budai miniszterelnöki palotából ment fel a Ballplatzra, megtartotta érintkezését államférfiakkal, politikussokkal, sőt sajtóval és publicistákkal is, viszont még

NYUGAT

FŐSZERKESZTŐ: IGNOTUS
SZERKESZTŐK: ADY ENDRE, FENYŐ MIHÁSA
FŐMUNKATÁRSÁK:
AMBRUS ZOLTÁN, BABITS MIHÁLY, HALÁSZ IMRE,
MÓRICZ ZSIGMOND, OSVÁT ERNŐ, SCHÖPFLIN ALADÁR

Ékszervásártörök figyelembe!
Zirner Testvérek öltözék- és ruházati üzlet
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 2. SZÁM
Kérem: szívesen megvesse az új és újabb ruházati cikkek mellett a legújabb divatú és legújabb stílusú ruhákat is!

RITZ SZÁLLODA
legelőrangú szálloda. Minden szobában telefon és fűtő. HANGVERSENY.

Elsőrendű ZONGORÁK
Készítők: FARKASHAZI ÉS BÉRO
szongoraterméiben
Budapest, V., Váci-körút 12.

FOGAK
széplátás orvosi hivatal egészségügyi, a természetesen fogászati munkájuk, aranykoronák és berendezések a legújabb divattal és legújabb stílusú ruhák mellett.

GROSSMANN SIMON
szobák, ruhák, cipők, a páros legújabb stílusú ruhák és legújabb stílusú ruhák.

Fogorvos Dr. BARTSCH
Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. I.
Óvások: 10. óráig a szomszédos kórházban, 10. óráig a szomszédos kórházban.

Elmer
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 2. SZÁM
Fogorvos: Dr. BARTSCH, Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. I.
Ruhák: Dr. BARTSCH, Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. I.
(Bertalan-területi szobák) - Szilárdon szobák 4000!

Hungaria Általános BIZTOSÍTÓ R.T.
BUDAPEST, IV., VÁCI-KÖRÚT 2.
TELEFON-SZÁM 153-98

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: IX., LÓNYAY-U. 18.
VI. ÉVFOLYAM. MÁJUS 16. 10. SZÁM.

miniszterelnök korában úgyszólván közvetítője volt híreknek és információknak, céljai voltak, az eredmények nem voltak tisztázva, tehát dolgoznia kellett, tehát rákényszerült a körülötte lévő politikus és publicista nemzedék tájékoztatására.

E tájékozottságnak késői, de éppen mai bizonytalanságunk mellett annál becsesebb eredménye Halász Imre könyve. Politikai tanulmányainak megelőző gyűjteménye a szegényes magyar memoire-irodalmat erősítette meg egyszerre. Most, még organikusabb művével, egyszerre nagy perspektívát nyit előttünk, akik többnyire egy politikai kicsinyességgel megcsinált kulisszát szoktunk az orrunk előtt találni. Bismarck és Andrassy: ezek letűnt és meghalt emberek, s jelentőségüket már-már hajlandók vagyunk az általuk elfoglalt pozíció díszével egyenlőnek tartani. Halász megmutatja, milyen tudatos volt e két államférfiú kombinálása, összetalálkozása, viselkedése, s eltekintve attól, mennyire voltak nagyok, mindenesetre végtelenül érdekesek, külön-külön is, még inkább - a mi szempontunkból - együtt, amint egyformán vették észre Ausztria bizonyos gyöngítésének szükségét, német birodalmi pozíciójában - s aztán konszolidálásának fontos voltát, hogy kívánatos legyen szövetségesnek és hasznos a dualizmus fenntartásában.

A dolgok természetes rendje folytán nemcsak érdekes és tanulságos, de egyúttal szinte izgatóan aktuális mindaz, amit Halász Imre e könyvében a két közép-európai vezérpolitikusról s vezéreszméikről elmond. Hiszen mindaz, amit átélünk néhány hónap alatt, s aminek aktáit még távolról sem zárhatjuk le, Bismarckban leli egyik forrását, a vajúdó Poroszország ama nem túlságosan hatalmas miniszterében, ki Kelet felé szeretné tolni Ausztriát - milyen komikusan hangozhatott szájából ez a tanács - s a berlini kongresszus Andrassy-jában, ki mint hű segítőtárs, a Keletre tolást végrehajtotta. Frankfurt, Königrätz,

Sedan és Berlin előzményei Skutarinak. S ha ebben a feszült regényhelyzetekkel teli, amellet pedig tudós megbízhatóságú könyvben utána lapozunk: milyen változó erejű, de félre nem ismerhető jelentőségű villámcsikázások előzték meg már évek során át az osztrák-porosz és aztán a francia-porosz égháborút, akkor a legközelebbi évek elé nem sok örömmel nézhetünk. Halász könyve helyenként szinte félelmes analógiákkal szolgál, s a konzekvencia az, hogy két szemben álló hatalom között a leszámolás alig marad el, s a döntő, a véres küzdelem mindig a tömérdek, önmagában egészen mellékes ürügy egyikén múlik.

Oroszország és Ausztria-Magyarország között évek óta tart már ez a farkasszem-nézés. Ezzel szemben állásponturnk annyi, hogy félünk a háborútól, mégpedig többé-kevésbé személyes érdekeltségünk mértékében. Szinte azt lehet mondani, hogy Andrassyval letűnt az idő, amelyben Magyarország mint kalkuláló s érdekeit pártállások szerint tisztán látó fél állott a bonyodalmakban. Már az okkupáció, Andrassy művének egyik befejező részlete, nem talált olyan megértő védelemre vagy támadásra, mint az előző évtized eseményei - s azóta egyre megismétlődik az a kételkedéstől kísért muzáj-elhatározás, mely a boszniai hadjáratot jellemezte. Bismarck és Andrassy most örvendethetne: a bécsi német meleg barátsággal üdvözlí a magyart, s ha a magyar politikai állapotok nem állanak útját, most osztrák-német-magyar barátkozás kiáltásától volna hangos a két ország. Örüljünk neki? Ausztriának soha nagyobb szüksége nem volt szlávjaira, mint ma, tehát maga ellen bősítí őket. Nagyon okosan és nagyon kíméletlenül kellene a helyzetet kihasználnunk, hogy ne történhessék bajunk, ha majd fordul a kocka. Igen nagy szükségünk volna Andrassyakra, kik tudnak a dolgokról és Halász Imrékre, kik a jelenre vonatkozóan sem haboznak informálni bennünket.

(Nyugat, 1913., 10. szám)

Elhunyt Deák Ferenc grafikusművész

78 éves korában elhunyt Deák Ferenc Munkácsy-díjas grafikusművész. Az erdélyi származású illusztrátor a szegedi Mozaik Kiadó művészeti vezetője volt.

Deák Ferenc 1935. június 17-én, Erdélyben, a Kovászna megyei Kőkös községben született. Középiszkolai tanulmányait a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban végezte. 1958-ban a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafika szakán Andreescu-díjas hallgatóként diplomázott. Hosszú időn át az erdélyi magyar könyvkiadás központjának számító Kriterion kiadó művészeti vezetője volt, és eközben egyéni arcot szabott a kiadó könyveinek. Számos erdélyi lap és gyermekkönyv illusztrátoraként a közönség körében igen kedvelt volt. Ahogyan Kass János rajzain Magyarországon, úgy Deák Ferenc grafikáin Erdélyben nőttek fel generációk.

1995-ben a szegedi Mozaik Kiadóhoz érkezett egy esztendőre alkotni, majd ezután Szegeden telepedett le.

Betű és Rajz címmel több évtizedes könyvgrafikusi munkásságának tapasztalatait összegző írott és rajzolt műhelyvallomása önálló kötetben jelent meg. A könyv az 1999-es frankfurti könyvvásáron nagy sikert aratott, majd 2000-ben Munkácsy-díjat is kapott érte.

Deák Ferenc az utóbbi években nagyméretű önálló grafikákon, és életmű-kötetének összeállításán dolgozott.

Gyermekek oldala - Gyermekek oldala - Gyermekek oldala.

Móricz Zsigmond

A király és a csuklás

Az Óperenciás tengeren is túl, ott ahol a kurta farkú malac túr, élt egyszer egy nem is olyan öreg király. Egyik reggel a király arra ébredt, hogy csuklik. Ez nem is lett volna olyan nagy baj, ám öt nap és öt éjszaka után a király már csak nem túrte, hogy még mindig csuklik. Nem tudta, mitévő legyen. Ezek után már csak a fiaiban bízhatott. Volt neki három is. Magához hívatta mind a hármát. Azt mondta nekik, hogy amelyikük megtalálja a megoldást, amivel végre abbamarad a csuklás, annak adja a fele királyságát, és örökre tisztelni fogja. Ennek nagyon megörültek a királyfiak.

Azon nyomban útra keltek, s egy azon úton indultak el. Mentek, mentek, mendegéltek, egyszer csak elértek az út végéhez, ahol az három irányba ágazott el. Nem tudták eldönteni, hogyan válasszanak utat. A legkisebb fiúnak támadt egy ötlete. A legidősebb menjen a legszelebb úton, a középső fiú menjen a középső úton, ő pedig majd megy a legkeskenyebben. Így is tettek hát, hárman háromfele elindultak.

A legidősebb fiú rövid idő után már be is ért egy faluba. Végigkérdezett mindenkit, öreget, fiatalot, de nem tudták a módját, hogyan kell elállítani a csuklást. Továbbment, mendegélt. Megérkezett a következő faluba. Itt is végigkérdezte a falu összes lakóját. Már éppen indulóban volt, amikor egy öregasszony utána szólt. Azt mondta neki, hogy úgy lehet elmulasztani a csuklást, hogyha kilenc kopasz emberre gondol a király. Megörült ennek nagyon a királyfi. Visszament a várba és elmesélte a királynak, hogy ő milyen csodamódszert hallott. A király olyan erősen gondolt a kilenc kopasz emberre, hogy majdnem elájult, de a csuklása csak nem maradt abba. Mérgesen elzavarta a királyfit, mert majdnem rosszul lett miatta. Így hát a legnagyobb nem járt sikerrel.

A középső fiú a középső úton ment. Ő is csak ment, ment, mendegélt és egyszer csak egy tanyán találta magát. Körbenézett, de nem talált senkit. Megint csak ment, ment, mendegélt, és talált még egy tanyát. De itt se volt senki. Elszomorodott, hogy már négy napja úton van, de nem talált sehhol senkit. Megint ment, ment, mendegélt. Rálelt még egy tanyára. Körülnézett a házban, de itt se volt senki. Am eszébe jutott valami. Lehet, hogy a földeken vannak az emberek, ezért nem találja őket. El is indult a földekre. Talált is egy gazdát. Neki egyből volt egy ötlete. Azt mondta a királyfinak, hogy ez mindig beválik, és ő már számtalanszor használta ezt a módszert. A módszer az volt, hogy vissza kell tartani a levegővételt egy ideig. Visszaúton a kastélyba elkezdett csuklani a királyfi is. Ki is próbálta egyből a hallott módszert. Visszatartotta hat a levegővételt. És neki is működött ez a módszer. Ennek nagyon megörült. Amikor beért a kastélyba nagy ujjongás fogadta. A király is boldog volt, hogy viszontlátja középső fiát. A királyfi elmondta, hogy mit kell a királynak tennie. A király úgy is tett. Nem vett levegőt egy percig. Egy kis ideig vártak, vártak és a király végre nem csuklott. Mindenki éljenzett, éltette a királyfit. De ekkor újra rájött a csuklás a királyra. Mondta a királyfi, hogy próbálja meg még egyszer, de most tovább tartsa vissza a levegőt. A király megfogadta a tanácsot. Am olyan sokáig tartotta vissza a lélegzetet, hogy már szinte rosszul lett. Szédült és émelygett. Így tehát a középső fiú is kudarcot vallott.

A legkisebb fiú a legkeskenyebb úton indult. Ő is csak ment, ment, mendegélt, de nem állt meg az első faluban, hét nap és hét éjszaka ment. Több mint tizenegy falun át sétált. Egyszer csak elért egy nagyon szegény kis falucskát. Itt állt meg pihenni. Két teljes napot töltött itt. Mindenkiel annyit beszélt, amennyit csak tudott. Kérdezgette, mit tudnak a csuklás elmulasztásáról. De senki semmit sem tudott. Elszomorodott, hogy ilyen sokat ment, és mégsem talált semmi. De nem adta fel. Tovább ment. Újabb hét nap és hét éjszakán át gyalogolt, míg végül egy folyóhoz ért. Hát, ezen meg, hogy keljen át? Meglátott nem messze egy embert, egy fura csónakkal, egy lovas dereglyével. Épp egy kocsit készült átvinni ezzel a túlpartra. Megkérte hát, hogy tegye át őt is a túlpartra, mert nagy küldetése van, és egy folyó csak nem állhatja útját. Az ember átvitte, és egy bickével oly ügyesen kikötötte a csónakot, hogy a királyfinak egy porcikája nem sok, annyi sem lett vizes. Ment tovább, és újra egyik faluba érkezett. Mindenkiel beszélt, beszélgetett, meg ciberelevessel is megkínálták, de ebben a faluban sem tudták, hogy mit kell tenni olyankor, ha az ember már két hónapja csuklik. Ám élt a falu szélén egy boszorkány. Fura egy szerzet volt, kaskéltit viselt a fején, így egy haja szála sem látszott ki a szoknyája alól, pedig még a fersingje is kilógott. A falunép csak rosszat látta benne, a királyfi mégis elkezdett vele beszélgetni. Leültek hát. A boszorkány egy régi gyapjuszőnyegre, amely még a kártolómalomban készült vagy kétszáz évvel ezelőtt, királyfinak pedig egy gyalogszéken jutott hely. A boszorkány hálából vagy száz történetet mesélt a királyfinak, aki a mesehallgatás közben még jóféle bort is kortyolgathatott egy szép mázas bokályból. A királyfit nagyon érdekelték ezek a történetek. Két napon át tartó beszélgetés után a fiú végre megkérdezte a boszorkányt is, tudna-e neki segíteni. Azt mondta ekkor a boszorkány, hogy persze hogy tudja, mit kell ilyenkor tenni. Nem egyebet, minthogy jól rá kell ijeszteni az emberre. A királyfi kételkedett ugyan, de a boszorkány meggyőzte, hogy csak ez az egy módszer van, és elárulta azt is, hogy tudja azt is: a testvérei már kudarcot vallottak. Adott a fiúnak két fémpajzsot, és azt mondta, hogy gyanútlanul sétáljon oda a király elé, hirtelen kapja elő a két pajzsot, és üsse jól össze. Ekkor majd megijed a király és elmúlik a csuklása. A királyfi megfogadta a jó ötletet és sietett vissza a várba. Amikor visszaért őt már nem fogadták akkora örömmel, mint a legidősebbet és középső fiút. Odasétált a király elé. A király mit sem sejtett, ám nagyon meglepődött, hogy nincs a fiúnál semmi, és ezen nagyon felmérgeződött. Magából kikelve üvöltött. Ekkor legkisebb fiú előkapta a pajzsokat, és összeütötte őket. A király úgy megijedt, hogy azt se tudta, hol van. Erre még mérgesebb lett. Ám ekkor észrevette, hogy a csuklása elmúlt. Úgy megörült, hogy nem csak a fele királyságát adta neki, hanem az egészet. A legnagyobb és a középső királyfi nagyon elszomorodott. A legkisebb azonban olyan kedve és jószívű volt, hogy nekik adta negyed-negyed királyságát.

Figyelő

Figyelő

Figyelő

ELŐZETES

*Kedves olvasónk!**A nyári szünet miatt a következő lapszámunk csak augusztus végén jelenik meg.**Kellemes nyaralást, pihenést kíván a szerkesztőség.*

KIÁLLÍTÁS

VONZÁSOK ÉS VÁLTOZÁSOK

A 18.-19. századi magyar festészet magángyűjteményekben.

A Magyar Nemzeti Múzeumban, a Múzeum és a KOGART Művészeti Alapítvány által közösen rendezett kiállítás több szempontból is egyedülálló a hazai kulturális életben. A tárlat a 18-19. század magyar festészetéről ad átfogó képet, azzal a speciális megköttéssel, hogy a kiállított mintegy 120 festmény mindegyike magángyűjtemények féltett kincse. Így a kiállítás egyrészt egyfajta művészettörténeti áttekintés nemzeti festészetünk megszületéséről és a millenniumig tartó fejlődéséről, másrészt egyedülálló alkalom a nagyközönség számára, e magántulajdonban lévő művek megtekintésére. A kiállítás 2013 július 21.-én zár.

KONCERTEK

14.-ik alkalommal rendezik meg júniusban **Bécsben** a világ egyik legrangosabb és egyben Ausztria legrégebb nemzetközi zenei versenyét, a négy évente sorra kerülő **Nemzetközi Beethoven zongoraversenyt**. A verseny különlegessége, hogy kizárólag Ludwig van Beethoven művei szerepelnek az előadandó művek között. Neves zsűri és komoly pénzjutalmak várják az 1981 és 1996 között született zongoristákat. 1. forduló: június 11. - 16. (Universität für Musik, Joseph Haydn-terem), 2. forduló: június 17. - 18. (Musikverein, Brahms-terem), finálé: június 20., 19:30 (Musikverein, nagy terem). www.mdw.ac.at/beethoven-competition

"Fest der ungarischen Musik" (A magyar zene ünnepe)

Ausztria egyik legvonzóbb kulturális színhelyén, a **Perchtoldsdorf-i várban** rendezik meg június 8.-án ezt, a magyar kultúra kincseit bemutató előadássorozatot. Az új várteremben (Burgsaal) nagyzenekari művek, az ünnepi teremben (Festsaal) kamarakoncertek lesznek majd hallhatók, míg a gótikus fegyverteremben (Rüstkammer) magyar szerzők irodalmi alkotásaiából fognak osztrák színészek német nyelven felolvasni. A műsor a 12:45-kor elhangzó harsonaszóval kezdődik.

Absender: P.b.b.
Péter Bornemisza Gesellschaft
A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

www.bornemisza.at

“Wiener Post“
Gefördert aus Mitteln der
Volksgruppenförderung.
Erscheinungsort: Wien
Verlagspostamt: A-1060 Wien

Österreichische Post AG Info.Mail Entgelt bezahlt

Medieninhaber und Herausgeber: Péter Bornemisza Gesellschaft, A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

E-Mail: zoltan_ka@yahoo.com Redaktion: Zoltán Kászoni /// Bankverbindung: Creditanstalt Bankverein, A-1011 Wien, Schottengasse 6
BLZ: 11000. Konto Nr. 00207578600, IBAN: AT58110000207578600; SWIFT (BIC): BKAUATWW